

Syrwid, Danuta

"Gazeta Olszyńska" 1886-1939 - przyczynek do badań nad stanem zachowania czasopisma w zbiorach polskich i zagranicznych

Komunikaty Mazursko-Warmińskie 4, 491-502

2007

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

Danuta Syrwid

„Gazeta Olsztyńska” 1886–1939 – przyczynek do badań nad stanem zachowania czasopisma w zbiorach polskich i zagranicznych

Zniszczenia okresu II wojny światowej oraz zmiany terytorialne, jakie dokonały się po jej zakończeniu, doprowadziły do utraty i rozproszenia znacznej części polskich kolekcji bibliotecznych oraz zbiorów prywatnych. Tym cenniejsze dla kultury narodowej staje się odnajdowanie archiwaliów, starych druków, a nawet pojedynczych numerów gazet wydanych przed 1939 r. Pewną nadzieję na łatwiejszy dostęp do zabytków piśmiennictwa polskiego, przechowywanych w bibliotekach zagranicznych, dają nowe technologie zapisu cyfrowego. W takiej właśnie postaci powrócą pozostające we Lwowie zasoby Biblioteki Zakładu Narodowego im. Ossolińskich (Ossolineum)¹. Biblioteka Ukraińskiej Akademii Nauk SRR we Lwowie (obecnie Lwowska Naukowa Biblioteka im. Wasyla Stefanyka NAN Ukrainy) przejęła bowiem część cennych zbiorów księżnicy Ossolińskich. W jej posiadaniu znajduje się do dziś fragment kolekcji prasy polskiej wydawanej na terenie byłych Prus Wschodnich, którą do 1914 r. skwapliwie gromadził Wojciech Kętrzyński, dyrektor tej placówki od 1876 r.²

Potrzebę zebrania wszystkich zachowanych roczników czasopism regionalnych w formie oryginalnej bądź w postaci mikrofilmów sygnalizował już w 1964 r. Tadeusz Cieślak³. Program mi-

1 Ewakuacja zbiorów bibliotecznych Ossolineum rozpoczęła się jeszcze pod okupacją niemiecką w styczniu 1944 r. Najcenniejsze dokumenty, inkunabuły oraz stare druki przewieziono wówczas do Krakowa i pozostawiono na przechowanie w piwnicznych magazynach Biblioteki Jagiellońskiej. Następnie Niemcy wywieźli je do Zagrodna na Dolnym Śląsku i tam bezpiecznie przetrwały do końca II wojny światowej. Po wyzwoleniu zbiory te przejęła Biblioteka Narodowa w Warszawie i przekazała je do Wrocławia, gdy w czerwcu 1946 r. uchwała Rady Ministrów wyznaczyła go na siedzibę Ossolineum. Niestety, część zasobów pozostała w ówczesnej Bibliotece Akademii Nauk Ukraińskiej SRR – W. Jankowerny, J. Okopień, *Zawsze pod kopułą (150 lat Ossolineum)*, Warszawa 1970, ss. 155–156, 162–164; M. Matwijów, *Ewakuacja zbiorów polskich ze Lwowa w 1944 r.*, Rocznik Lwowski 1997–1998, <http://www.lwow.com.pl/rocznik/95-96/ewakuacja.html> (dostęp: 8 XII 2007). Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu bierze obecnie udział w pięcioletnim programie digitalizacji całości znajdujących tam zbiorów polskich. W 2003 r. rozpoczęto digitalizację czasopism polskich, a w 2005 r. zbiorów rękopiśmiennych – <http://www.oss.wroc.pl/dzialy/mikroformy/mikroformy> (dostęp: 8 XII 2007). Więcej – *Sprawozdanie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich za rok 2005*, Wrocław 2006, s. 4, 59; zob. też http://www.oss.wroc.pl/znio_spraw_2005.pdf (dostęp: 6 XII 2007).

2 Przedwojenna Biblioteka Ossolineum we Lwowie zgromadziła bezcenny i największy w kraju zbiór czasopism polskich. Znajdowały się tam prawie wszystkie pisma z trzech zaborów. W 1873 r. w Ossolineum podjął pracę Wojciech Kętrzyński, początkowo jako sekretarz naukowy, a od 1876 r. jako dyrektor Zakładu Narodowego. Na tym stanowisku pozostał do śmierci w 1918 r. Nic zatem dziwnego, że wykorzystując związki z Prusami Wschodnimi gromadził prasę z tego regionu. Działania te przerwały trudności w kontaktach między zaborami w okresie I wojny światowej – W. Jankowerny, J. Okopień, op. cit., ss. 84–85, 138; K. Korzon, *Wojciech Kętrzyński 1838–1918. Zarys biograficzny*, Wrocław – Kraków – Warszawa, 1993, s. 145, 165–166, 236–241.

Do dzisiaj w zbiorach lwowskich pozostaje około 5500 tytułów czasopism polskich i dotyczących spraw polskich, komunikatów, kalendarzy, wydawnictw urzędowych państw zaborczych itp. Wśród tytułów prasowych z byłych Prus Wschodnich wymienić należy: „Gazetę Olsztyńską”, „Życie Młodzieży”, „Mazura” szczycieńskiego i „Mazura” ostródzkiego, „Gazetę Ludową” – <http://www.oss.wroc.pl/local/lwow/index.php> (dostęp: 8 XII 2007).

3 T. Cieślak, *Prasa polska na Mazurach i Warmii 1718–1939*, Olsztyn 1964, s. 4.

krofilmowania zasobu prasy polskiej Mazur i Warmii rozpoczęto w Ośrodku Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w 1965 r., reprodukując wydawnictwa ciągle znajdujące się w księżnicach toruńskich⁴. W 1967 r. OBN zakupił w bibliotece lwowskiej mikrofilmy roczników „Gazety Olsztyńskiej” z lat 1886–1913⁵. Poczynania te można uważać za początek mikrofilmowej kolekcji prasy polskiej z terenu byłych Prus Wschodnich w Zbiorach Specjalnych Biblioteki OBN. Nadzieję na jej uzupełnienie dawało porozumienie zawarte we wrześniu 1969 r. między członkami delegacji z Olsztyna a przedstawicielami Biblioteki Ukrainskiej Akademii Nauk w sprawie przekazania zreprodukowanych czasopism mazurskich i warmińskich do zbiorów OBN⁶. Brak jednak potwierdzenia realizacji tej umowy. Systematyczne kopiowanie wydawnictw ciągłych, dotyczących szeroko rozumianego regionu, zarówno polskich, jak i niemieckich sprzed 1939 r., rozpoczęto w 1972 r., gdy w Ośrodku powstała Pracownia Mikrofilmowa. O jej utworzenie zabiegano już od końca lat sześćdziesiątych XX w.⁷ W 1978 r. sporządzono kopię „Gazety Olsztyńskiej” z lat 1914–1939 ze zbiorów własnych, uzupełniając braki o zasoby Biblioteki Muzeum Warmii i Mazur oraz Seminarium Duchownego „Hosianum” (obecnie Wyższe Seminarium Duchowne Metropolii Warmińskiej „Hosianum”) w Olsztynie. Kontynuacją tego przedsięwzięcia było pozyskanie mikrofilmów czasopisma z bibliotek: Narodowej i Uniwersyteckiej w Warszawie oraz Jagiellońskiej i Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie. Ostatni zapis dotyczący wykonania kopii mikrofilmowej „Gazety Olsztyńskiej” pochodzi z 1999 r. Podobnie kompletowano inne czasopisma regionalne ukazujące się do 1939 r. Przez trzydzieści pięć lat Pracownia Mikrofilmowa, funkcjonująca do dziś, wykonała kopie około 80% wydawnictw ciągłych z zasobów własnych OBN. Braki w tym zakresie obejmują głównie prasę królewiecką⁸. Obecnie, w związku ze zmianami zachodzącymi w technologii archiwizacji materiałów bibliotecznych, archiwaliów i muzealiów, pojawiła się potrzeba stworzenia cyfrowej kolekcji wydawnictw ciągłych z ziem dawnych Prus Wschodnich i to w wersji rozszerzonej, nieograniczającej się jedynie do gazet polskich. Jest to inicjatywa, która powinna znaleźć w środowisku kulturalno-naukowym Warmii i Mazur wielu zwolenników, chociaż wymaga wielkich nakładów pracy związanych z aktualizacją starych kwerend⁹, a przede wszystkim podjęcia starań o zdobycie środków finansowych na realizację badań oraz digitalizację całego zasobu odnalezionych i zarejestrowanych archiwaliów.

4 Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Pojezierze”. Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego. *Informator styczeń–grudzień 1966 rok. Sprawozdanie z działalności za rok 1966*, Olsztyn 1967, s. 16, 38.

5 Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego. *Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne „Pojezierze”. Informator nr 6. Styczeń–grudzień 1967 r. Sprawozdanie z działalności i posiedzeń naukowych 1967*, Olsztyn 1968, s. 24. OBN zamówił mikrofilmy „Gazety Olsztyńskiej” już w styczniu 1967 r. – Księga inwentarzowa Zbiorów Specjalnych Biblioteki OBN.

6 W. Ogrodziński, *Tablica pamiątkowa na grobie Wojciecha Kętrzyńskiego we Lwowie*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie 1969, nr 4(106), s. 671.

7 W 1969 r. OBN wyposażył tzw. Pracownię Dokumentacyjną w profesjonalną aparaturę mikrofilmową typu „Dokumentator” wartości 200 tys. zł. Jednak brak środków finansowych i przydziału nowych etatów nie pozwoliły na pełne uruchomienie jej działalności – Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w roku 1969. *Sprawozdanie z działalności*, Olsztyn 1970, s. 64; Ośrodek Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w roku 1971. *Sprawozdanie z działalności*, Olsztyn 1972, s. 14.

8 Informacje uzyskane od mgr. Piotra Grabowskiego, kierownika Pracowni Mikrofilmowej OBN.

9 J. Jasiński, *Wykaz czasopism i kalendarzy polskich na Mazurach i Warmii z lat 1718–1939 znajdujących się w bibliotekach krajowych i zagranicznych*, Komunikaty Mazursko-Warmińskie, 1961, nr 2, ss. 274–287; B. Ochranowicz, I. Suchta, J. Minakowski, *Katalog zasobów czasopism i wydawnictw zbiorowych bibliotek Olsztyna*, cz. II, Olsztyn 1979, ss. 243–244; J. Minakowski, *Pruska w bibliotekach polskich*, (katalog w zbiorach OBN); A. Wakar, W. Wrzesiński, „*Gazeta Olsztyńska*” 1886–1939, Olsztyn 1986, ss.16–17.

W 2006 r. w związku ze sto dwudziestą rocznicą założenia „Gazety Olsztyńskiej” w Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie rozpoczęło przygotowania do realizacji części tego przedsięwzięcia – digitalizacji zachowanych numerów „Gazety Olsztyńskiej” z lat 1886–1939. Pierwszy etap prac objął kwerendę przeprowadzoną w bibliotekach zagranicznych i polskich¹⁰, ze szczególnym uwzględnieniem bazy mikrofilmowej znajdującej się w Zbiorach Specjalnych Biblioteki OBN w Olsztynie. W jej wyniku udało się odnaleźć wiele nierejestrowanych dotychczas w opracowaniach, spisach i bibliografiach, unikatowych numerów czasopisma i sporządzić chronologiczne zestawienie wykluczające dublety, a uwzględniające stan zachowania poszczególnych egzemplarzy, z zaznaczeniem miejsca przechowywania. Miało ono służyć za podstawę wykonania kopii cyfrowej.

Kwerenda wykazała, że zespół mikrofilmów ze zbiorów OBN nie zawiera, niestety, kompletu zachowanych numerów „Gazety Olsztyńskiej”¹¹. Kolekcja ta, tworzona w latach 1967–1999, obejmuje blisko 6 tys. niepowtarzających się numerów pisma, czyli szacunkowo około 57% całości „Gazety” z pięćdziesięciu trzech lat jej ukazywania się. Niestety, stan ich zachowania jest w dużej części bardzo zły. Wynika to zarówno ze zniszczenia samych kopiowanych oryginałów, jak i destrukcji, jakiej uległa błona fotograficzna podczas wielokrotnego używania. Ten drugi problem nie jest jednak tak istotny, gdyż wszystkie mikrofilmy „Gazety Olsztyńskiej” ze Zbiorów Specjalnych Biblioteki OBN mają negatywową kopię przechowywaną w celach archiwalnych. Dane uzyskane podczas kwerendy wskazują, że luki kolekcji mikrofilmów można częściowo uzupełnić o egzemplarze oryginalne znajdujące się w zasobach bibliotek: Ośrodka Badań Naukowych i Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, Biblioteki Narodowej w Warszawie, Biblioteki Jagiellońskiej w Krakowie oraz Lwowskiej Biblioteki im. W. Stefanyka, tzn. w księżnicach objętych wcześniejszą akcją kopiowania, jak również o zbiory Biblioteki Uniwersytetu A. Mickiewicza w Poznaniu (sygn. IV 99577), Książnicy Miejskiej w Toruniu (sygn. 01027), Biblioteki Miasta Stołecznego Warszawy (sygn. P. 4722), Miejskiej Biblioteki Publicznej im. C. K. Norwida w Złotowie oraz Biblioteki Państwowej w Berlinie (Staatsbibliothek zu Berlin – sygn. 2” Krieg 1914/33490). Uzupełnienia te sięgają ponad tysiąca numerów z całego okresu ukazywania się „Gazety Olsztyńskiej”. Dublety już odnalezionych egzemplarzy pisma znajdują się również w Bibliotece Śląskiej w Katowicach, Bibliotece im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego, Bibliotece Uniwersyteckiej w Warszawie, Bibliotece Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Wrocławiu, Bibliotece Polskiej w Paryżu i Bibliotece Instytutu Herdera w Marburgu.

Projekt digitalizacji zachowanych egzemplarzy „Gazety Olsztyńskiej” z lat 1886–1939 wymaga bardzo indywidualnego podejścia, biorącego pod uwagę wiele różnych czynników, takich jak dostępność oryginałów, potrzeba wyjazdów i konieczność porównywania stanu zachowania dubletów oraz oryginałów i mikrofilmów. W jego realizacji należy mieć na względzie bezpieczeństwo archiwalnych egzemplarzy gazety, jak również jakość finalnego zapisu elektronicznego. Wybór fotografii cyfrowej przy kopiowaniu oryginałów jest bezsporny. Uznając kolekcję mikrofilmów za

10 Instytucje, w których odnaleziono archiwalne egzemplarze „Gazety Olsztyńskiej”, zamieszczone zostały w wykazie.

11 Pierwszy zbiór mikrofilmów „Gazety Olsztyńskiej”, który trafił do OBN w 1967 r. z zasobów obecnej Biblioteki Wasyła Stefanyka we Lwowie (dawna Biblioteka Ossolineum), zawiera niemal pełne roczniki pisma z lat 1886–1913 (sygn. OMF–377). W 1978 r. wykonano mikrofilmy ze zbiorów olsztyńskich: Muzeum Warmii i Mazur, „Hosianum” i OBN (sygn. OMF–558, OMF–867). Uzupełnieniem tego zbioru jest 34 rocznik „Gazety Olsztyńskiej” z 1920 r., zakupiony i zmikrofilmowany przez OBN w 1986 r. (sygn. OMF–951). Dodatkowo OBN uzupełnił zbiór mikrofilmów o część zachowanych numerów „Gazety” ze zbiorów Biblioteki Narodowej w Warszawie – 1978 r. (sygn. OMF 951, 981) i 1999 r. (sygn. OMF–1015–1,2) i Uniwersyteckiej w Warszawie w 1980 r. (sygn. OMF–620/), Biblioteki PAU w Krakowie – 1985 r. (sygn. OMF–872) i Biblioteki Jagiellońskiej – 1986 r. (sygn. OMF–914).

bazę wyjściową do digitalizacji, należy się liczyć z ewentualnością wykorzystania archiwaliów, nie tylko w przypadku uzupełnień, ale również wówczas, gdy stan kopii jest niezadowolający. Opracowując techniczne szczegóły realizacji projektu, można skorzystać z doświadczeń innych instytucji, np. Biblioteki Narodowej w Warszawie, która w 2002 r. przystąpiła do digitalizacji swoich zbiorów, a rok później podejmując współpracę z Biblioteką Uniwersytecką w Warszawie, rozpoczęła tworzenie Cyfrowej Kolekcji Czasopism Polskich z XIX w. Ostatecznie zdecydowano się digitalizować mikrofilmy polskich czasopism ze zbiorów własnych poprzez ich skanowanie¹². Działania te poprzedził projekt pilotażowy realizowany w 2000 r. Wówczas posłużono się fotografią cyfrową oryginału, uzasadniając tę decyzję złą jakością kopii mikrofilmowych¹³.

Analiza danych uzyskanych poprzez kwerendę „Gazety Olsztyńskiej” w zbiorach polskich i zagranicznych pokazuje, że za lata 1886–1913 można skompletować całe roczniki z niewielkimi uzupełnieniami z Biblioteki Uniwersytetu A. Mickiewicza w Poznaniu, Biblioteki Miasta Stołecznego Warszawy oraz Biblioteki im. W. Stefanyka we Lwowie. Najmniej numerów „Gazety” pozostało natomiast z lat 1914–1919. Przykładowo z 1916 i 1917 r. nie udało się odnaleźć w ogóle żadnego numeru pisma. Roczniki 1920 i 1921 pozostały zachowane prawie w całości (brak jedynie czterech numerów z 1921 r.). Za lata 1922–1932 znowu występują liczne braki, obejmujące średnio połowę bądź około 70% nakładu. Natomiast za lata 1933–1939 można skompletować niemal całe roczniki, głównie dzięki zasobom Biblioteki Narodowej w Warszawie (za lata 1933–1935) i Książnicy Miejskiej w Toruniu (za lata 1936–1938).

W Olsztynie najwięcej numerów „Gazety Olsztyńskiej” zgromadzono w bibliotece OBN (około 1300 z lat 1903–1939 – sygn. 0651, 0652) oraz w zbiorach Działu Piśmiennictwa Muzeum Warmii i Mazur (około 1050 egzemplarzy z lat 1893–1939 – sygn. P-565). W Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej „Hosianum”, według kwerend z roku 1961 i 1976¹⁴, znajdować się powinny 24 numery czasopisma z lat 1897–1936 (sygn. Cz. 117). Niestety, obecnie brakuje danych na ten temat w kartkowych i elektronicznych katalogach bibliotecznych tej instytucji. Nie jest to jedyny przypadek niemożności odzyskania gazet wykazanych we wcześniejszych kwerendach. Prawdopodobnie utracone zostały egzemplarze pisma z archiwum Stowarzyszenia Dziennikarzy Polskich w Warszawie, zarejestrowane w 1961 r. przez J. Jasińskiego¹⁵.

Pojedynczych numerów „Gazety Olsztyńskiej” należy poszukiwać także w zbiorach prywatnych w całej Polsce i poza jej granicami. Wyjazdy działaczy plebiscytowych po 1920 r., migracje nauczycieli szkół polskich oraz przesiedlenia po II wojnie światowej mogły wpłynąć na zniszczenie, ale i rozproszenie numerów pisma kolekcji prywatnych. Potrzebę prowadzenia kwerend poza regionem dawnych Prus Wschodnich oraz objęcie nimi także zbiorów prywatnych i małych bibliotek potwierdza dar, jaki Muzeum Warmii i Mazur otrzymało z Poznania¹⁶, oraz odnalezienie egzemplarzy czasopisma (częściowo uzupełniających braki wykazywane w dotychczasowych badaniach) w Miejskiej Bibliotece Publicznej im. C. K. Norwida w Złotowie. Być może pojedyncze numery „Gazety Olsztyńskiej” ocalały w archiwach niemieckich. Jednakże elektroniczna Niemiecka Baza Gazet i Czasopism (Zeitschriftendatenbank – ZDB) wykazuje jedynie dwie biblioteki posiadające

12 Biblioteka Narodowa – Zasoby cyfrowe, <http://www.bn.org.pl/index.php?id=12> (dostęp: 8 XII 2007).

13 J. Franke, *Opis realizacji projektu „Digitalizacja bibliotecznych zasobów czasopiśmienniczych wraz z udoświeczeniem zbioru w Internecie”*, <http://www.bilp.uw.edu.pl/prasa/opi.html> (dostęp: 8 XII 2007).

14 J. Jasiński, op. cit., ss. 277–278; B. Ochranowicz, I. Suchta, J. Minakowski, op. cit., ss. 243–244.

15 J. Jasiński, op. cit., s. 278.

16 Był to egzemplarz „Gazety Olsztyńskiej” z 10 I 1931 r., R. 45, nr (?) DGO-2670-OMO.

w zbiorach ten tytuł prasowy. Są to wymienione już Państwowa Biblioteka w Berlinie oraz Biblioteka Instytutu Herdera w Marburgu.

Akcja pozyskiwania przedwojennych egzemplarzy pisma, która w planach gromadzenia zbiorów Domu „Gazety Olsztyńskiej” – oddziału Muzeum Warmii i Mazur – zajmuje priorytetowe miejsce, nie przynosi wielkich sukcesów. Niestety od czasu otwarcia placówki 26 czerwca 1992 r., na drodze zakupów i darów pozyskano jedynie dwadzieścia dwa numery tego czasopisma. Wśród nich znalazły się jednak wyjątkowo cenne. Wyróżnić tu należy nr 139 z 1898 r., którego z około półtora tysiąca nakładu pozostały tylko dwa archiwalne egzemplarze, oraz całkowicie unikatowy nr 62 z 29 maja 1915 r.¹⁷

Ideą projektu: „Digitalizacja zachowanych wydań »Gazety Olsztyńskiej« (1886–1939) i stworzenie elektronicznego systemu dostępu danych” było skompletowanie w zapisie cyfrowym rozproszonych numerów pisma i umożliwienie korzystania czytelnikom z całego odnalezionego zasobu. Planowano wykonanie dwóch elektronicznych wersji: jedna miała być przeznaczona do archiwizacji, zachowania i uratowania zawartości „Gazety Olsztyńskiej” jako ważnego przykładu polskiego czasopiśmiennictwa w Prusach Wschodnich, drugą natomiast zamierzano przystosować do upowszechniania poprzez Internet. Niestety, w 2006 r. Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego nie przyznało dofinansowania na realizację tego projektu. Muzeum, mimo braku funduszy, przystąpiło jednak do sporządzania zapisu cyfrowego gazety, korzystając ze wsparcia finansowego oficyny wydawniczej ElSet z Olsztyna. Była to sytuacja zupełnie wyjątkowa, ponieważ w zbiorach Biblioteki Miasta Stołecznego Warszawy udało się odnaleźć kompletny rocznik pisma z 1886 r., wypożyczyć go i uzyskać zgodę na wykonanie kopii cyfrowej. Po zrealizowaniu tego zadania, od 9 do 23 kwietnia 2006 r. oryginały prezentowano w Domu „Gazety Olsztyńskiej”, a bibliotece, zgodnie z porozumieniem, przekazano komplet płyt CD z elektroniczną wersją czasopisma.

Do odnalezienia jedynego zachowanego na terytorium Polski, pierwszego rocznika pisma przyczyniła się szczegółowa kwerenda przeprowadzona w związku z planowaną realizacją projektu digitalizacji. Dotychczas nie odnotowano egzemplarzy „Gazety Olsztyńskiej” z 1886 r. w zbiorach bibliotek krajowych. Historycy zajmujący się problematyką związaną z jej dziejami¹⁸ wykorzystywali podstawowe dla tego zagadnienia badania dotyczące stanu zachowania pisma w zbiorach polskich i zagranicznych, które w 1961 r. przeprowadził Janusz Jasiński¹⁹. Od 1967 r., kiedy prawie kompletne roczniki „Gazety Olsztyńskiej” z lat 1886–1913 trafiły do OBN w postaci mikrofilmów, poszukiwania jej archiwalnych egzemplarzy ograniczyły się do późniejszego okresu. Dopiero projekt stworzenia kompletnej kolekcji cyfrowej pisma wymusił przeprowadzenie nowej kwerendy. Rozszerzająca się dostępność elektronicznych katalogów bibliotek polskich i zagranicznych, jak również możliwość prowadzenia korespondencji poprzez Internet, ułatwiły poszukiwania. W taki oto sposób, penetrując internetowe bazy danych, głównie Biblioteki Narodowej, udało się odnaleźć pierwszy rocznik „Gazety Olsztyńskiej” z 1886 r. Liczy on trzydzieści osiem numerów, jest bardzo dobrze zachowany, nie ma braków ani zaplamień. Na razie stan badań nie pozwala na jednoznaczną odpowiedź, kiedy zbiór trafił do warszawskiej biblioteki i dlaczego w dotych-

17 Gazeta Olsztyńska 1898, nr 139 z 19 XI – DGO–2388-OMO. Z 1915 r. zachowały się tylko trzy różne egzemplarze: nr 5 w Bibliotece Muzeum Warmii i Mazur – sygn. P. 565, nr 62 w Domu „Gazety Olsztyńskiej” – DGO–1310-OMO i nr 68 w Bibliotece OBN – sygn. 0651.

18 J. Chłosta, *Wydawnictwo „Gazety Olsztyńskiej” w latach 1918–1939*, Olsztyn 1977; A. Wakar, W. Wrzesiński, op. cit.; A. Staniszewski, „*Ojców mowy, ojców wiary*”. *Historia i współczesność na łamach „Gazety Olsztyńskiej” 1886–1939*, Warszawa 1989.

19 J. Jasiński, op. cit.

czasowych publikacjach brak informacji na jego temat. Jak wynika z pierwszego opracowania historii „Gazety”, przygotowanego w 1936 r. na pięćdziesięciolecie pisma, przez redaktora Wacława Jankowskiego, już w 1894 r. kompletu roczników nie gromadziło nawet archiwum wydawnictwa. W tym czasie wszystkie numery pisma posiadał w swej bibliotece jedynie Franciszek Szczepański (1842–1907) z Lamkowa, stały współpracownik redakcji, delegat na Warmię Towarzystwa Czytelni Ludowych w Poznaniu²⁰.

Biblioteka Miasta Stołecznego Warszawy, powstała w 1907 r. i jako placówka ogólnodostępna o charakterze naukowym, mogła zdobyć pierwszy rocznik „Gazety Olsztyńskiej” zarówno w okresie przedwojennym, np. na drodze zakupów, darowizny lub wymiany dubletów ze Lwowem, jak i po 1945 r., jako spuściznę po zniszczonych zbiorach publicznych bądź prywatnych. Istnieje też przypuszczenie, że „Gazetę Olsztyńską” pozyskała jeszcze w okresie rozbiorowym, założona w 1844 r. w Warszawie z inicjatywy generała Wincentego hr. Krasińskiego, Biblioteka Ordynacji Krasińskich. Uległa ona prawie całkowitemu spaleni w czasie II wojny światowej. Jej nieliczne, ocalałe zbiory przekazano Bibliotece Narodowej. Być może po selekcji „Gazeta Olsztyńska” trafiła właśnie do stołecznej ksiąźnicy. Jednak w wypadku zbiorów z innej biblioteki na egzemplarzach pisma powinno znajdować się dodatkowe ostemplowanie, tymczasem wszystkie numery „Gazety” z 1886 r. posiadają wyłącznie odcisk pieczęci Biblioteki Miasta Stołecznego Warszawy²¹.

Na proweniencję Biblioteki Krasińskich wskazuje odręczny napis wykonany ołówkiem: „W. Wolski Bibliot. Krasiń.”, który co prawda znajduje się na kilku numerach „Gazety” z 1889 r., ale może dotyczyć całego zasobu „Gazety Olsztyńskiej” w zbiorach ksiąźnicy. Kim był zatem W. Wolski? Najbardziej prawdopodobnym ofiarodawcą wydaje się Wacław Wolski (1867–1928), poeta tworzący na przełomie XIX i XX w. Jego wiersze publikowano m.in. w „Kurierze Poznańskim”, a niektóre z nich w latach dwudziestych XX w. trafiały jako przedruki także na łamy „Gazety Olsztyńskiej”.

Z powodów konserwatorskich dostęp do oryginalnych egzemplarzy „Gazety Olsztyńskiej” jest obecnie znacznie ograniczony. Mocno zakwaszony, niskiej jakości papier gazetowy szybko ulega degradacji, ponadto archiwalne egzemplarze pisma są w bardzo złym stanie. Stało się to przyczyną prawie całkowitego zakazu ich udostępniania w bibliotekach Ośrodka Badań Naukowych i Muzeum Warmii i Mazur. Brak środków finansowych nie pozwala jednak na systematyczne poddawanie gazet zabiegom konserwatorskim. Czytelnicy zainteresowani zawartością pisma zdani są z tego powodu na korzystanie z mikrofilmów. W dobie coraz powszechniejszego dostępu do Internetu oraz cyfrowego zapisu dokumentów, digitalizacja zasobów prasy z terenu byłych Prus Wschodnich sprzed 1939 r., w tym „Gazety Olsztyńskiej” jako najważniejszego polskiego wydawnictwa ciąglego na tym terenie, wydaje się być niezbędną i wymaga jak najszybszej realizacji.

20 A. Wakar, W. Wrzesiński, op. cit., s. 15, 17.

21 S. Czajka, *O historii „Okólnika”*, Biuletyn Informacyjny Biblioteki Narodowej, 2002, nr 4, ss. 17–19; H.T.K., *Biblioteka Ordynacji Krasińskich 1844–1944*, op. cit., ss. 3–7.

**Wykaz zachowanych numerów „Gazety Olsztyńskiej” (1886–1939)
w bibliotekach polskich i zagranicznych**

Biblioteki krajowe

Katowice

Biblioteka Śląska w Katowicach

sygn. 302194 IV

(Informacja: Dział Udostępniania Zbiorów i Informacji Naukowej)

1898: nr 154, 155, 156 (defekt – ukruszone brzegi); 1899: nr 1–7, 21–37, 40, 41, 44–53, 56, 58–82, 104–108, 110, 111, 116–126, 128–131, 134–137, 139, 140, 142; nr 10–17, 34–37, 73–76, 78–82, 117–122, 142 (defekt – wycięte ok. 1/2 pierwszej kartki); 1936: nr 77; 1938: nr 53.

Kraków

Biblioteka Jagiellońska w Krakowie

sygn. 1689 IV Czasop.

(Informacja: Oddział Informacji Naukowej i Katalogów Biblioteki Jagiellońskiej)

1890: nr 12, 20, 62; 1891: nr 6–10, 103; 1892: nr 1–59; 1893: nr 29, 30; 1894: nr 1–3, 5, 7–11, 15–8, 21, 22, 24, 25, 27, 32–37, 44; 1901: nr 114, 121–127, 131–134, 136, 138, 141–144, 146, 147, 149–153; 1914: nr 101; 1921: nr 1–143, 146–279, 281–302; 1922: nr 1–76; 1938: nr 1–98.

Biblioteka Polskiej Akademii Umiejętności w Krakowie

sygn. 1216 IV

(Informacja: korespondencja z dyrekcją biblioteki)

1935: nr 47; 1936: nr 245; 1937: nr 8, 28–33, 35, 36, 42, 51, 52, 54, 59, 61, 67, 71, 72, 82–85, 88, 105, 120, 121, 234, 241, 267, 271, 280–282, 293, 294, 298, 299; 1938: nr 4–7, 9, 81, 84, 85, 87, 99–101, 103, 105, 107, 122, 137, 240, 297, 299–301 i dodatki do nr 17, 23; 1939: nr 6, 8, 11, 12.

Olsztyn

(Szczegółowa kwerenda katalogów Biblioteki Ośrodka Badań Naukowych, Muzeum Warmii i Mazur oraz Domu „Gazety Olsztyńskiej” zweryfikowana przez przejrzenie zachowanych oryginałów z autopsji).

Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie

sygn. P-565

1893: nr 95; 1894: nr 38 (brak dolnej części kart); 1895: nr 21 (duże zniszczenia); 1897: nr 15; 1898: nr 151; 1910: nr 52; 1915: nr 5 (brak dolnej części kart); 1918: nr 59; 1919: nr 27, 47, 61, 62 (brak s. 3–4), 63, 110, 125, 134, 143; 1920: nr 20 (duże ubytki), 41, 48, 64 (brak s. 3–4), 83, 85, 86; 1921: nr 3, 4 (brak s. 3–4), 7 (brak s. 3–4), 9 (brak s. 3–4), 10, 15, 42, 71 (brak s. 3–4), z 25 III (być może nr 72), 90 (brak s. 3–4), 98, 101 (brak s. 3–4), z 15 VI (być może nr 135), 145, 146, 162; 1922: nr 5, 19 (brak s. 3–4), na 25 I „Dziennik Olsztyński” (zakaz wydawania „Gazety Olsztyńskiej” od 2 II do 5 III), 37, 38 (brak dolnych części stron), 43 (brak s. 3–4), 44 (brak s. 3–4), 51, 53, 55, 57 (urwany górny róg s. 1), 58, 59, 60 (plamy i ucięty dół s. 3–4), 62, 68, 72 (brak s. 3–4), 81,

126, 150, 154, 155–161, 176, 177, 183, 189, 194 (dziura pośrodku 4 stron), 219, 220, 226, 227, 228 (dziura po środku 4 stron), 230 (dziura po środku 4 stron), 236, 238, 248, 250, 251, 252 (tylko mały fragment), 253, 259, 286, 288, 289, 294, 299, 300, z 12 IX (brak górnego rogu); 1923: nr 2 (brak s. 3–4), 8, 9, 13, 16 (wycięty róg s. 3–4), 20 (brak s. 3–4), 23 (brak s. 3–4), 26, 27, 35, 36, 37 (brak s. 3–4), 38, 39, 40, 41, 43, 44 (zniszczony), 45, 50 (duże braki z brzegu), 52, 53, 58, 60, 61, 62, 65, 66, 67, 69–75, 78, 80, 82 (bardzo zniszczony), 87, 88, 89 (brak s. 3–4), 90, 93, 94, 96–122, 124–185, 186 (brak s. 3–4), 187, 188, 189 (zniszczony i brak s. 3–4), 190 (zniszczony dół s. 1–2), 191 (brak s. 3–4), 192, 193, 194, 196, 197, 199–224, 226–247, 249, 252–261, 262 (brak s. 3–4), 263, 265–267, 268 (brak s. 3–4), 269–290, 291 (brak s. 3–4), 292, 293; 1924: nr 2, 20 (brak s. 3–4), 25, 63, 70, 77, 87, 91, 96, 106 i 107 (duże ubytki), 108 (ubytki z boków), 109 (oberwane rogi), 129 (ubytki), 141, 146, 147, 159, 164–169, 172, 173, 176, 177, 180, 181, 183–185, 189, 197, 198, 211, 213, 215, 217, 222, 223, 228, 239, 240, 242, 243, 245, 249, 251, 253, 254, 256, 257, 258, 260–266, 268–280, 283, 285–289, 291–302; 1925: nr 38, 54, 57, 83 (destrukcja nie do użycia), 84 (zniszczony), 87, 91, 105, 109, 111, 189, 191, 195, 198, 260, 300, 301; 1926: nr 39 (udarte rogi), 41, 45, 46 (destrukcja), 47, 48 (duże ubytki), 55, 56, 81, 170, 235 (dwie duże dziury), 249 (duża plama), 250 (dwie duże dziury i dodatkowo ubytek s. 4), 259, 262 (duże ubytki), 267, 270 (brak dolnego rogu), 271, 278, 279, 282, 285, 287, 291, 293, 299, 302; 1927: nr 2 (s. 4–7) – (brak s. 3–4), 8, 15, 28, 41, 43, 44, 45, 49, 52, 57, 59, 60, 80, 85 (bardzo zniszczony), 101–105, 107–113, 115, 116, 118, 120–122, 132 (wycięty art. z s. 4), 138, 141, 142, 159, 166, 167, 181, 195 (zniszczony), 209, 217, 218, 219, 220, 222, 231, 232 (plama), 233 (destrukcja), 239, 249, 250, 262, 273, 284, 298, 299; 1928: nr 3, 4, 51, 55 (duże plamy), 57, 67, 77, 86, 125, 166–168, 171, 172, 173, 175–180, 226, 227, 229–234, 237, 240, 241, 242, 282–287, 289, 290, 291; 1929: nr 22–26, 28–32, 34–47, 50, 52, 53, 56, 62, 89, 97, 99, 102, 103, 104, 106, 108, 109, 116, 118, 119, 124, 126, 129, 242 (urwany prawy, górny róg s. 4), 258; 1930: nr (30, 42, 45, 48 – wycięte w formie elipsy), 76, 79, 85, 90, 123, 220, 262, 264, 266, 268; 1931: nr 62, 68, 69, 79, 102, 197 (brak s. 3–4, w s. 1–2 wycięty fragment dolnej krawędzi); 1932: nr 13, 16, 19, 27, 47, 48, 56, 64, 65, 68, 69, (72, 73, 74 – duży ubytek po środku), 77, 80, 85, 90, 98, 103, 244, 250, 286 (brak s. 3–4); 1933: nr 70, 159, 161, 170 (ubytek na lewym brzegu s. 1–2), 174 (sporo ubytków, ale czytelny), 179, 181, 182, 186, 232, 233–238, 243–246, 252, 253, 254, 255, 258, 259, 261, 262, 270, 277; 1934: nr 15, 36, 38, 42, 45, 49, 58 (udarte rogi, ale czytelny), 64, 86, 92, 96 (udarte dolne rogi, ale czytelny), 97, 100, 106, 145, 170, 172, 173, 174, 176–179, 182, 184, 186, 187, 191, 192, 198, 210, 218, 221, 268, 275, 288, 290, 293–297; 1935: nr 1, 2, 60, 63, 71, 78, 103, 104, 105 (duża plama), 107, 108, 112, 113, 115, 117, 118, 119, 120, 122, 123, 124, 125, 126, 149 (brak połowy s. 1), 162, 165, 173, 187, 193, 195, 196, 199, 211, 213, 218, 223, 224, 228, 229, 230, 231, 232, 234, 235, 238, 240, 241, 243, 244, 246, 250, 259, 263; 1936: nr 1–18, 20, 30, 49, 50 (duże ubytki, ale czytelny), 51, 52, 68, 69, 73, 75, 76, 77, 81, 88, 92, 93, 95, 106, 107, 109, 110, 113, 114, 115 (bardzo zniszczony), 116, 120, 124, 129, 130, 131, 132, 133, 135, 137, 166, 234, 265–269, 296, 299, 300; 1937: nr 2–5, 28–33, 35, 53, 55, 62, 66, 71 (brak dolnej krawędzi s. 1–2), 80, 81, 82 (brak s. 3–4), 91–95, 97, 101, 102, 104–110, 112, 113, 114, 124 (udarty dolny róg), 133, 158, 175, 176, 179, 182, 185, 186, 193, 196, 197, 198, 199, 202, 203, 213, 218, 219, 220, 235–239, 257, 265, 266, 272, 273, 275, 296; 1938: nr 1, 3, 4, 6–10, 13–32, 34–38, 40–51, 53, 54, 56–68, 71–74, 75 (brak s. 3–4), 81, 82, 84, 89–92, 94, 95, 98–101, 111, 122, 133, 135, 137, 138, 140–142, 145, 148, 162, 166, 169–175, 201, 252, 257, 260, 263, 264, 265, 267, 268, 269, 270, 272, 273, 284, 285, 287, 289, 293, 295, 296, 300 (brak s. 3–4); 1939: nr 22, 23, 36, 37, 59 (brak dolnej części s. 3–4) 62, 70, 78, 84, 86, 87, 98, 99 (wydarty cały środek), 120, 127, 131–135, 161, 173, 194.

Dom „Gazety Olsztyńskiej”**sygn. DGO-1307-1325, 1328, 2388, 2670-OMO**

1898: nr 139; 1902: nr 129; 1905: nr 86, 90; 1915: nr 62; 1921: nr 1; 1924: nr 99 i dodatek z maja („*Gadanie wyborcze – – Kuby – –*”); 1925: dodatek do nr 277; 1931: nr z 10 stycznia (udarty górny róg s. 1); 1938: nr 104, 216, 290 i dodatek do nr 36; 1939: nr 1, 24, 36, 59, 66, 81, 87, 137.

Biblioteka Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego w Olsztynie**sygn. 0651, 0652**

1903: nr 26, 93; 1904: nr 137; 1905: nr 53, 56, 58, 65, 74, 76, 106, 113, 123, 131, 132; 1908: nr 113; 1909: nr 73; 1910: nr 101, 105; 1911: nr 127; 1912: nr 54; 1913: nr 23, 81; 1914: nr 106; 1915: nr 68; 1918: nr 7, 9–18, 20, 26, 77, 79, 81, 84, 90; 1919: nr 2, 4, 5, 6 (brak s. 3–4), 7 (brak s. 3–4), 11, 12, 13 (brak s. 3–4), 15, 16, 17, 19, 20, 21, 22 (brak s. 3–4), 25, 26, 28 (brak s. 3–4), 29, 45 (brak s. 3–4), 46, 60, 70, 82 (brak s. 3–4), 144; 1920: (zszyty rocznik i pojedyncze numery) nr 1–7 (brak s. 3–4), 8, 9 (brak s. 3–4), 10, 11, 12 (brak s. 3–4), 13 (brak s. 3–4), 14, 15 (brak s. 3–4), 16 (brak s. 3–4), 17, 18 (brak s. 3–4), 19 (brak s. 3–4), 20, 21 (brak s. 3–4), 22 (brak s. 3–4), 23, 24, 25 (brak s. 3–4), 26 (brak s. 3–4), 27, 28 (brak s. 3–4), 29 (brak s. 3–4), 30, 31 (brak s. 3–4), 32 (brak s. 3–4), 33 (brak s. 3–4), 34 (brak s. 3–4), 35 (brak s. 3–4), 36, 37 (brak s. 3–4), 38, 39, 40 (brak s. 3–4), 41, 42 (brak s. 3–4), 43, 44 (brak s. 3–4), 45, 46 (brak s. 3–4), 47, 48 (brak s. 3–4), 49 (brak s. 3–4), 50, 51 (brak s. 3–4), 52–55 (brak s. 3–4), 56, 57 (brak s. 3–4), 58, 59 (brak s. 3–4), 60 (brak s. 3–4), 61, 62, 63 (brak s. 3–4), 64, 65 (brak s. 3–4), 66, 67 (brak s. 3–4), 68, 69 (brak s. 3–4), 70–79, 80 (brak s. 3–4), 81–157 i dodatki do nr 92, 95, 98, 101, 104, 107, 110, 113, 116, 119, 121, 125, 128, 131, 134, 137, 140, 143, 146, 149, 150, 152, 155, dodatek gwiazdkowy na 25 grudnia; 1921: nr 1–5, 7–18, 36, 48, 67–70, 73, 121, 183, 287; 1922: nr 4 (brak s. 3–4), 19, 239–242, 244; 1923: (zszyty rocznik) nr 88, 92, 94–98, 101, 102, 104, 108–114, 119 (defekt – obcięty dół s. 3–4), 149, 151, 152, 155–158, 161–164, 167–172, 173 (brak s. 3–4), 174–180, 183, 184, 185, 186 (brak s. 3–4), 187, 188, 189 (brak s. 3–4), 190, 191 (brak s. 3–4), 192–196, 198–209, 212–214, 216, 218–233, 234 (brak s. 3–4), 235, 237, 238, 239, 240–255, 257–266, 268 (brak s. 3–4), 269–271, 274, 278, 279, 281, 282; 1924: nr 6 (zaklejony dół s. 1), 7–10, 12–23, 25, 28–35, 36 (brak s. 3–4), 37, 39, 46, 48, 53, 55, 60, 61, 63, 65, 70, 71, 72, 77, 78, 83, 84, 86, 90, 91, 94, 95, 98–101, 102, 103 (tylko dół s. 1), 105, 108, 109, 110, 111–113, 114 (brak s. 3–4), 115 – 119, 122–127, 149, 150, 152, 154–188, 190–196, 198, 199, 201–211, 213, 214 (brak s. 3–4), 215, 216, 218, 231–243, 244 (sygnowany błędnie jako 243), 245, 246, 247, 249, 252, 255, 258, 259, 262, 264–276, 277 (brak s. 3–4), 279, 280, 294, 296, 298, 300, 301; 1925: nr 1–12, 15, 16, 22–24, 33, 35, 62, 67, 77, 79, 87, 100, 108, 113, 115, 116 (ubytki przy lewej krawędzi), 117, 128, 129, 132, 141, 148, 151, 152, 163, 173, 184, 198, 211, 218, 227, 254 (brak s. 3–4), 255, 277; 1926: nr 83–87; 1927: nr 86, 210 (bardzo zniszczony) 255, 256, 257, 258, 259–266, 268, 270–278, 280–291 i dodatki do nr 162, 169; 1928: nr 1 (wycięta część dołu s. 3–4), 5, 6 (defekt), 7–14, 23, 27–31, 33, 34, 37, 38, 40, 51–54, 58–65, 79, 80, (84, 89, 90, 92, 95, 98, 111, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 122, 141–150, 153–157, 160, 162, 164–169, 171, 182, 183 (błędnie sygnowany jako 182), 186, 187, 189, 190, 192, 194, 195, 201–208, 217–219, 221, 223, 224, 235–237, 240–243, 245, 247–249, 252, 253, 255–259, 260 (pośrodku dziura), 262–265, 272 i dodatki do nr 78, 135, 273, 279, 285; 1929: nr 71 (poklejony), 72, 74, 157 (bardzo zniszczony), 242, 259, 269 i dodatki do nr 4, 15, 21, 124; 1930: nr 67, 68, 70, 72, 99, 174, 213 i dodatek do nr 67; 1931: nr 34, 52, 115, 120, 218, 244, 246; 1932: nr 1, 5, 17, 35, 47, 53, 92, 93, 99 i jedna karta z 27 IV 1932 r. (wyniki wyborów w powiecie olsztyńskim); 1933: nr 69–74, 76–86, 88, 147, 215, 216; 1934: nr z 28 II (defekt, poklejony, brak s. 1–2), 115, 116; 1935: nr 34, 61, 229 (defekt, brak s. 1–2); 1936: nr 9, 24, 30, 32, 50, 58–61, 68, 69, 77

(dekomplet) i dodatek do nr 279; 1937: nr 86 (brak s. 1–2), 196, 279, 296; 1938: nr 1–301; 1939: nr 1–17, 19–53, 54, 55–80, 82–85, 86, 87–101, 104–125, 128, 129, 134–137, 143, 144, 146, 149, 150, 152, 153, 155, 156, 157, 159–164.

Płock

Biblioteka im. Zielińskich Towarzystwa Naukowego Płockiego

sygn. P. 1478

(Informacja: Dział Udostępniania Zbiorów)

1909: – nr 3.

Poznań

Biblioteka Uniwersytetu A. Mickiewicza w Poznaniu

sygn. IV 99577

(Informacja: Oddział Informacji Naukowej i Pracownia Mikrofilmowania)

1890: nr 4, 6–15, 17–27, 29, 30, 32–56, 58, 59, 62, 64, 65; 1891: nr 3, 7, 8, 10–12, 17, 21–25, 28, 29, 31, 32, 35–37, 41–46, 48–50, 52, 54, 56–64, 66–79, 81–83, 85, 87–90.

Toruń

Książnica Miejska im. Mikołaja Kopernika w Toruniu

sygn. 01027

(Informacja: korespondencja z dyrekcją biblioteki)

1910: nr 1–8, 10–154; 1936: nr 48–75, 77–204, 206–208, 210, 212–300; 1937: nr 1–51, 53–80, 82–274, 276–301; 1938: nr 1–199, 201–253, 255–296, 298–301.

Warszawa

Biblioteka Miasta Stołecznego Warszawy

sygn. P. 4722

(Informacja: http://pluton.biblpubl.waw.pl/F?func=file&file_name=find-b&local_base=czas (dostęp: 8 XII 2007). Kwerenda zweryfikowana przez przejrzanie zachowanych oryginałów)

1886: – nr 1–38; 1889: – nr 22–25, 27–52.

Biblioteka Narodowa w Warszawie

sygn. P. 35.778 A

(Informacja: korespondencja z dyrekcją biblioteki)

1919: nr 1–152 i dod. 1–24 ; 1922: nr 25; 1926: nr 99; 1937: nr 298; 1938: nr 99–200 i dodatki do nr 100–102, 104, 106–108, 110, 112–114, 116, 118, 119, 121, 123–125, 127–128, 130, 133–136, 138–141, 145, 1147, 149, 151, 153, 155, 157–159, 161, 164–165, 167, 169–171, 173, 175–177, 179–180, 182–183, 186, 188, 191, 193, 195, 197, 199, 200.

Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie

sygn. 00263

(dane według poprzednich kwerend; brak potwierdzenia informacji)

1907: nr 2–9, 11–83, 85–106, 113–124, 131–139, 143–145; 1921: nr 172; 1923: nr 157–166, 168–180, 183, 184, 247; 1926: nr 215, 223; 1931: nr 33, 37, 40, 44, 45, 82, 83, 85–89, 92, 94, 95, 96, 98, 102, 103, 106, 110–114, 118–120, 122, 124, 130, 131.

Wrocław

Biblioteka Zakładu Narodowego im. Ossolińskich

sygn. 995.096

(Informacja: <http://graf.oss.wroc.pl> (dostęp: 8 XII 2007))

1923: nr 247, 261; 1936: nr 77.

Złotów

Miejska Biblioteka Publiczna im. K. C. Norwida w Złotowie

(Informacja: korespondencja z dyrekcją biblioteki)

1922: nr 300; 1923: nr 272, 296; 1924: nr 2, 6–9, 35, 40–47, 52, 60, 173, 181, 182, 214, 270, 272, 296; 1925: nr 124, 125, 191, 222; 1926: nr 10, 14, 15, 17, 40, 52, 101; 1927: nr 162, 264; 1928: nr 80, 174, 251; 1929: nr 7, 34, 44, 47, 103, 169, 196, 300; 1930: nr 23, 139, 257.

Biblioteki zagraniczne

Francja

Biblioteka Polska w Paryżu

(Informacja: korespondencja)

1919: nr 36, 37 (1 karta), 38, 39, 40 (1 karta), 43 (1 karta), 44, 45 (1 karta), 46, 47.

Niemcy

Biblioteka Państwowa w Berlinie (Staatsbibliothek zu Berlin)

sygn. 2° Krieg 1914/33490/

(Informacja: <http://staatsbibliothek-berlin.de> (dostęp: 8 XII 2007))

1918: nr 40 (z 4 IV) – 153 (z 31 XII).

Biblioteka Instytutu Herdera w Marburgu

sygn. 6 III CZ 1 – PA

(Informacja: <http://opac.ub.unimarburg.de/IMPLAND=Y/SRT=YOP/LNG=DU/DB=herder> (dostęp: 6 XII 2007))

1936: nr 77.

Ukraina

Lwowska Naukowa Biblioteka im. Wasyla Stefanyka NAN Ukrainy

sygn. – Kat. prasy: Gi 384; dawna – Oss. 83428

(Informacja: <http://www.oss.wroc.pl/local/lwow/index.php> (dostęp: 8 XII 2007))

1886: nr 1–38; 1887: nr 1–52; 1888: nr 1–52; 1889: nr 1–52; 1890: nr 1–65; 1890/91: nr 1–103; 1892: nr 1–104; 1893: nr 1–104; 1894: nr 1–103; 1895: nr 1–104; 1896: nr 1–105; 1897: nr 1–117; 1898: nr 1–156; 1899: nr 1–150; 1900: nr 1–153; 1901: nr 1–154; 1902: nr 1–153; 1903: nr 1–154; 1904: nr 1–154; 1905: nr 1–154; 1906: nr 1–153; 1907: nr 1–155; 1908: nr 1–153; 1909: nr 1–154; 1910: nr 1–154; 1911: nr 1–154; 1912: nr 2–154; 1913: nr 1–150; 1914: nr 52–87.

„Gazeta Olsztyńska” (1886–1939). Ein Forschungsbeitrag zum Erhaltensstand der Zeitung in den polnischen und ausländischen Archiven

Zusammenfassung

Die meisten kontinuierlichen Publikationen, die bis 1939 auf dem Gebiet ehemaligen Ostpreußens veröffentlicht wurden, sind heutzutage zu einem Großteil zerstört oder zerstreut worden. Nach dem Zweiten Weltkrieg hatte die größten Verdienste um das Sammeln und Aufbewahren der deutsch- und polnischsprachigen Presse aus der Region das Wissenschaftliche Wojciech-Kętrzyński-Forschungszentrum in Olsztyn / Allenstein, das sich die Mühe gab, gleichzeitig Originale zu erwerben und eine Sammlung von Mikrofilmen aus den Beständen anderer Landesbibliotheken anzulegen. Heute steht das Forschungszentrum vor einer Zukunftsaufgabe: Digitalisierung von der bisherigen Sammlung und ihrer Ergänzung durch aktualisierte Recherchen.

2006 stellte das Ermland-und-Masuren-Museum in Olsztyn einen Entwurf der Digitalisierung von „Gazeta Olsztyńska” bereit. Infolge von mehreren Archivrecherchen in den polnischen und ausländischen Bibliotheken gelang es, über ein Tausend bisher fehlender Zeitungsexemplare ausfindig zu machen. Die meisten Funde stammten aus der Stefanyk-Bibliothek in Lviv / Lemberg in der Ukraine und aus der Staatsbibliothek zu Berlin in Deutschland. Darüber hinaus wurde in der Stadtbibliothek Warschau ein kompletter Jahrgang der Zeitung von 1886 gefunden und digitalisiert. Die Ergebnisse der Recherche in 14 polnischen und 4 ausländischen Bibliotheksammlungen ergänzten die Auflistung von erhaltenen Exemplaren von der „Gazeta Olsztyńska”.

Übersetzt von Magdalena I. Sacha